

هفتمین همایش ملی بنیاد علمی قانون یار

همایش پژوهش های علمی علوم اسلامی و انسانی در عصر نوین

بنیاد علمی قانون یار - آموزش و پرورش استان کرمانشاه - واحد پژوهش سپاه پاسداران (با همکاری و حمایت معنوی دانشگاه رازی، دانشگاه آزاد، دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه پیام نور کرمانشاه، دانشگاه علمی و کاربردی، جهاد دانشگاهی واحد کرمانشاه، دانشگاه صنعتی کرمانشاه، بنیاد شهید و سازمان ارشاد و ...

سر دبیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی (نماینده مقالات در پایگاه های ملی و بین المللی)
تاریخ برگزاری همایش: ۸ اسفندماه ۱۴۰۳ شماره مقاله: ۲۸/۲۴۹۱ رده بندی کنگره: ب ۵۶/۷۰۵

تاثیر فضای مجازی بر پیشرفت تحصیلی

و میزان خلاقیت دانش آموزان ناحیه ۳ شهر کرمانشاه

فاطمه کهزادی

ارشد رشته روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر فضای مجازی بر پیشرفت تحصیلی و میزان خلاقیت دانش آموزان ناحیه ۳ شهر کرمانشاه می باشد. روش پژوهشی توصیفی، و از نوع همبستگی، و به لحاظ کاربردی می باشد. هدف اصلی پژوهش حاضر تاثیر فضای مجازی بر پیشرفت تحصیلی و میزان خلاقیت دانش آموزان ناحیه ۳ شهر کرمانشاه است که جامعه ی آماری آن ۴۶۰ نفر است که طبق جدول مورگان، تعداد ۲۱۰ نفر به شیوه ی تصادفی طبقه بندی شده به عنوان نمونه ی آماری انتخاب می شوند. ابزار گردآوری داده ها، پرسشنامه تمایل به فضای اینترنتی یانگ (۱۹۹۹) و پرسشنامه سنجش خلاقیت تورنس و پرسشنامه پیشرفت تحصیلی فام و تیلور ۱۹۹۴ و روش همبستگی استفاده می شود.

واژگان کلیدی: فضای مجازی - پیشرفت تحصیلی - میزان خلاقیت



مقدمه

به هر حال فضای مجازی آسیب هایی دارد که گریبان گیر همه است همانگونه که خانواده، مدرسه و همسالان به عنوان عوامل تأثیرگذار بر هویت جوانان شناخته میشود، رسانه های جمعی نیز نقش مهمی در شکل گیری هویت آنها ایفا میکند. از مهمترین تأثیرات انقلاب اطلاعاتی در عصر حاضر میتوان به تأثیر فناوری های نوین اطلاعاتی بر فرهنگها اشاره کرد که تأثیرشگرفی بر تمام فرهنگها دارد. (کاستلز ۲۰۲۲)^۱ بی شک نظام تعلیم و تربیت نسبتی با زمانه خود دارد. اگر در گذشته ایی نه چندان دور معلم و کتب درسی نقشی اساسی در تعلیم و تربیت داشتند، امروزه با توجه به فضای مجازی بویژه شبکه های اجتماعی نیاز است اشکال تعلیم و تربیت مورد بازبینی جدی قرار گیرند. شکل قدیم تعلیم و تربیت یعنی با محوریت معلم و برنامه درسی و فضای کلاس دیگر نمی توان به تربیت دانش آموز همچون گذشته پرداخت بلکه شکل آن دگرگون شده است. فضای مجازی و بویژه شبکه های اجتماعی مقدوراتش بیش از محذورات آن است. نظام تعلیم و تربیت آن را نباید تهدید ببیند بلکه باید اشکال تعلیم و تربیت خود را تغییر دهد. نظام آموزش و پرورش از بزرگترین و گسترده ترین سیستم ها در درون هر جامعه ای است که سرنوشت آن جامعه را در بلند مدت تعیین می کند چنانچه آموزش و پرورش از نظر اهداف و ساختار منابع درست طراحی شود. فضای مجازی نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند، با اینکه عمر خیلی زیادی ندارند توانسته اند به خوبی در بین مردم و خانواده ها نفوذ داشته باشند، مردم زیادی با افکار متفاوت و سن های مختلف در فضای مجازی کنار هم آمده اند و با هم در ارتباطند.

فضای مجازی، به عنوان فضای دومی از زندگی واقعی است که مانند فضای واقعی، نیازمند فرهنگ است. این فرهنگ، خلاقیت همچون عدالت، دموکراسی و آزادی برای افراد دارای معانی مختلف است ولی یک عامل مشترک در تمام خلاقیت ها ایناست که خلاقیت همیشه عبارتست از پرداختن به عوامل جدیدی که عامل خلاقیت در آنها موجود بوده و به عنوان مجموع میراث فرهنگی عمل می کنند ولی آنچه که تازه است ترکیب این عوامل در الگویی جدید است و تلاشهای خلاقیت وسیله ای برای نوآوری است خلاقیت بیشتر یک فعالیت فکری و ذهنی است و نوآوری بیشتر جنبه عملی دارد و

^۱ Kastelz



در حقیقت محصول نهایی عمل خلاقیت است متمایز می باشد. علاوه بر آن باید افزود که فضای مجازی به مثابه تیغ دو لبه است که می تواند هم کارکردهای مثبت داشته باشد و هم در ایجاد زمینه های منفی بالاخص اخلال در سلامت روانی دانش آموزان نقش موثری داشته باشد. فضای مجازی نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند، با اینکه عمر خیلی زیادی ندارند توانسته اند به خوبی در بین مردم و خانواده ها نفوذ داشته باشند، مردم زیادی با افکار متفاوت و سن های مختلف در فضای مجازی کنار هم آمده اند و با هم در ارتباطند. آموزش مجازی، آموزشی است مبتنی بر وب یا ترکیب آموزش و تکنولوژی که فرآیند یادگیری را بهبود می بخشد (غلامی ۱۴۰۰). آموزش مجازی (آموزش از راه دور)، روشی است مبتنی بر اصل خودآموزی و مواد آموزشی که خودآموز از اهمی ت ویژه های برخوردار است و در کنار خودآموز، از ابزار و وسایل دیگر آموزشی و کمک آموزشی مانند: رادیو، تلویزیون، ویدیو، ماهواره، رایانه و اینترنت نیز استفاده می شود. . تعلیم و تربیت در فضای مجازی، ارائه محتوای آموزشی و تجربیات، به فراگیری این افراد می انجامد؛ به طوری که می توانند در هر نقطه از جهان، از این نوع آموزش ها بهره ببرند. آموزش های مجازی سیستم آموزشی، مبتنی بر اینترنت است که در آن با استفاده از ابزارهایی مانند چندرسانه ای انیمیشن و شبیه سازها، در یک محیط مجازی، به ارائه آموزش و پرورش و بازآموزی اقدام می شود. (مرتضائی ۱۴۰۰)

اهداف تحقیق :

۱- تعیین میزان استفاده از فضای مجازی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

۲- تعیین میزان استفاده از فضای مجازی با میزان خلاقیت

۳- پیش بینی پیشرفت تحصیلی و خلاقیت بر اساس فضای مجازی (اینترنت)

سوالات تحقیق:

۱- آیا بین استفاده از فضای مجازی یا پیشرفت تحصیلی رابطه وجود دارد؟

۲- آیا بین استفاده از فضای مجازی یا خلاقیت رابطه وجود دارد؟



۳- آیا میتوان پیش بینی کرد بین پیشرفت تحصیلی و خلاقیت بر اساس فضای مجازی (اینترنت) رابطه وجود دارد؟

تعریف واژه ها و اصطلاحات فنی و تخصصی (به صورت مفهومی و عملیاتی):

خلاقیت :

خلاقیت به عنوان یک نیاز عالی بشر در تمام ابعاد زندگی مطرح است و عبارت است از تحولات دامنه دار و جهش در فکر و اندیشه به طوری که برای یک توانایی و ترتیب عوامل قبلی به جدید است

فضای مجازی:

فضای مجازی را می توان برای توصیف تمام انواع منابع اطلاعاتی موجود شده از طریق شبکه های رایانه ای به کار برد، در حقیقت فضای مجازی نوع متفاوتی از واقعیت مجازی و دیجیتالی است که توسط شبکه های رایانه ای هم پیوند تامین می شود که می توان آن را مترادف با شبکه جهانی اینترنت دانست. (کتاب فضای مجازی از علی صادق زاده)

پیشرفت تحصیلی:

تعریف پیشرفت تحصیلی عبارت است از؛ موفقیت دانش آموزان در یک یا چند موضوع درسی(مثل : درک، فهم خواندن یا محاسبه عددی)، چنین پیشرفت هایی توسط آزمون های میزان شده تحصیلی اندازه گیری می شود. همچنین این اصطلاح بر پیشرفت فرد در کلاس، آن طور که در کار مدرسه ارزیابی می شود دلالت دارد.



بخش اول: تعاریف عملیاتی

بیشرفت تحصیلی:

در پژوهش حاضر از معدل تحصیلی آزمودنیها به عنوان شاخص پیشرفت تحصیلی فام و تیلور ۱۹۹۴ استفاده می شود.

خلافت:

در این پژوهش منظور از خلاقیت نمره ای است که هر آزمودنی در پرسشنامه خلاقیت تورنس به دست می آورد.

فضای مجازی:

در این پژوهش منظور از فضای مجازی نمره ای است که هر آزمودنی در پرسشنامه اعتیاد به اینترنت بیاورد.

شبکه‌های اجتماعی، در ایران، (فضای مجازی):

اقبال ایرانیان به شبکه‌های اجتماعی از پایگاه اورکات آغاز شد، به گونه‌ای که پس از برزیل و آمریکا، ایران سومین کشور حاضر در اورکات بود، هرچند ردهای این گرایش‌ها را می‌توان در اتاقهای گفت و گوی یاهو و تالارهای گفتمان عمومی، مانند ابزار فارسی و گفتار فارسی یافت. روندعضویت ایرانیان در اورکات، به حدی پیش رفت که فارسی به یکی از پنج زبان پرستفاده در این پایگاه تبدیل شد. با گسترش یاهو ۳۶۰، تعدادی از کاربران ایرانی به سراغ این نوع از پایگاههای شبکه‌های اجتماعی گرایش پیدا کردند. همین امر، سبب شد جامعه‌های مجازی و شبکه‌های اجتماعی اینترنتی در ایران راه اندازی شود. کلوب از این قبیل شبکه هاست. پایگاه شبکه اجتماعی کلوب در تاریخ یکم دی ماه ۱۳۸۳، برپایه نیازهای امروزی کاربران اینترنتی ایرانی راه اندازی شد تا به مثابه پایگاهی به منظور ارتباط ایرانیان و فارسی زبانان جهان، بتواند برای تبادل اطلاعات، نیازها، کالا و خدمات، پیدا کردن همکاران، دوستان قدیمی و... بستری را به وجود آورد.



شبکه اجتماعی دانشگاهیان ایران، یعنی دوره نیز از دیگر پایگاههایی است که معمولاً اعضایش را دانشجویان، فارغ التحصیلان و استادان دانشگاه تشکیل می‌دهند. از ویژگی‌های این پایگاه، می‌توان به آموزش‌های ویدئویی و کتابخانه اشاره کرد. کاربران دوره می‌توانند مطالب و بلاگ خود را مستقیماً در صفحه "دیوار" دوستان نمایش دهند. هم‌کلاسی‌ها نیز دیگر پایگاه شبکه اجتماعی ایرانی است که اعضایش را در یافتن هم‌کلاسی‌هایشان یاری می‌کند. شبکه اجتماعی متخصصان ایران، یو ۲۴ نیز از دیگر شبکه‌های اجتماعی فارسی زبان است که به اعضای خود در معرفی خدمات، یافتن مشتری و ایجاد روابط حرفه‌ای با دیگر اعضا کمک می‌کند. پایگاه مرجع متخصصین ایران^۱ با هدف ایجاد بانک اطلاعاتی جامع متخصصان ایرانی و نیز به منظور اطلاع‌رسانی مناسب در تمامی زمینه‌های تخصصی راه اندازی شده است. کاربران با عضویت در این پایگاه، صفحه اصلی اختصاصی خواهند داشت که می‌توانند مشخصات فردی، مهارت‌های تخصصی و فهرست پروژه‌های خود را در آن ثبت و در عرصه جهانی معرفی کنند. همچنین، آخرین اخبار تخصصی، فراخوان کنفرانس‌ها و همایش‌ها، فرصت‌های شغلی و بورس‌های تحصیلی داخل و خارج از کشور به صورت روزانه به نشانی ایمیل اعضای این شبکه ارسال می‌شوند. با این وجود، از جمله تهدیدات و آسیب‌های شایع فضای مجازی می‌توان به ناامیدی و افسردگی، انزوای اجتماعی و احساس تنهایی و افت تحصیلی اشاره کرد (کرستینگ، ۱۴۰۰).^۲

شبکه‌های اجتماعی (فضای مجازی):

شبکه‌های اجتماعی نمای حال جامعه، فرهنگ، سیاست، اقتصاد و علم هستند. با بررسی دقیق روابط افراد و سایر موجودیت‌های اجتماعی در شبکه، ویژگی‌های جامعه مورد نظر را خواهیم شناخت. گرچه تحقیقات مربوط به مصرف کالاهای فرهنگی، مدت زمان کوتاهی است که به بحث شبکه‌های اجتماعی متمایل شده‌اند، اما در بسیاری از کشورها به ویژه کشورهای اروپایی و آمریکایی، تحقیقاتی به صورت پیمایش‌هایی در سطح ملی یا جزئی‌تر در این زمینه انجام شده است. (جامعه امروز، به یمن صنعت هم زمان ارتباطات، در حال تجربه نوع تازه‌ای از شبکه‌ای شدن و شبکه‌ای بودن است. هم زمانی با بی سیمی فناوریهای ارتباطات و اطلاعات، نوع تازه‌ای از جامعه شبکه‌ای را به وجود آورده است. در چنین

^۱ Irexpert

^۲ Kersting



شرایطی، قطعا وابسته شدن افراد به استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی اینترنتی، منجر به محوریّت یافتن دستاوردهای وب، ارتقای جایگاه مصرف اینترنت و شبکه‌های اجتماعی اینترنت در سبد مصرفی افراد شده است. باتوجه به روند رو به رشد استفاده از اینترنت، پیوسته قابلیت‌های جدیدی به این پدیده افزوده می‌شود و بشر کارکردی تازه از آن می‌طلبد. از این روی، می‌توان پیش بینی کرد که شبکه‌های اجتماعی به مثابه تابعی از اینترنت، در آینده، برای زندگی انسانها بسیار مهم‌تر خواهند بود، زیرا پایگاه‌ها گسترش بیشتری خواهند یافت، به گونه‌ای که برنامه‌های کامپیوتری به منظور سهولت زندگی فیزیکی اشخاص، از طریق شبکه‌های مجازی، قابلیت حمل و حضور و آگاهی از مکان را نیز شامل خواهند شد. ویژگی‌های کارکردی، تعاملی و ساختی شبکه‌های اجتماعی باعث می‌شود کاربران نقشی پویا و فعال در فرآیند ارتباط داشته باشند. امروزه شبکه‌های اجتماعی، قوی ترین ابزارها برای طرح و رواج اندیشه‌ها و کارآمدترین وسایل برای نفوذ فرهنگ‌ها و نگرشها به قلب جوامع اند. از این روی، نامشان سرفصل بسیاری از مباحث اجتماعی قرار گرفته است و در این میان، مبحث " زن و رسانه‌ها" از اصلی ترین موضوعاتی است که طی دهه گذشته، اندیشمندان و جامعه شناسان و به ویژه، دست‌اندرکاران مسائل زنان به آن پرداخته‌اند. بعبارتی، کارکردهای ارتباطی کاملا منحصر به فرد شبکه‌های اجتماعی در قیاس با رسانه‌های سنتی، موضوع آثار و کارکرد آن را بر زنان و ارزشهای اساسی حاکم بر این حوزه به موضوع مهمی در ادبیات و برنامه‌های پژوهشی پیرامون شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های جدید تبدیل کرده است. اینترنت و شبکه اینترنت (به عنوان یکی از رسانه‌های نوین)، راه‌های تعامل ما را تغییر داده‌اند و با پرتاب کردن ما در بین مردمی که مرز سرزمینی مشترکی با ما ندارند و ممکن است حتی با زبان ما صحبت نکنند، جهان بینی جدیدی را برای ما فراهم کرده‌اند. افراد از این شبکه جهانی وب (WWW) و اینترنت، برای برآوردن تنوعی از نیازهای اطلاعاتی، ارتباطی و سرگرمی استفاده می‌کنند. همواره شیوه برقراری ارتباط و چگونگی تداوم آن، برای بشر اهمیت بسیاری داشته است. در گذشته، کسب اخبار و اطلاعات فقط از طریق سازمانهای خبری صورت می‌گرفت، اما امروزه، شبکه‌های مجازی راه دریافت اخبار و اطلاعات را آسان تر و متنوع تر کرده اند. اگر به تاریخ ارائه تعاریف کلاسیک و مدرن از شبکه‌های اجتماعی کاری نداشته باشیم، شاید بتوان ارائه تعاریف ذهنی از شبکه اجتماعی را با ایجاد اجتماعات کوچک هم زمان دانست، شبکه‌های اجتماعی که در طول تاریخ بارها تشکیل شده اند، از بین رفته اند یا استمرار یافته‌اند. در تعریف ساده شبکه‌های اجتماعی، با چند کلید واژه روبرویم. شبکه



اجتماعی متشکل از گروه‌هایی (افراد) است که بوسیله وابستگی‌های خاص به یکدیگر مرتبط شده اند. این وابستگی‌ها، می‌تواند اهداف، آرمانها، مسائل مادی و همین طور مسائل دینی باشد. نوع ارتباط نیز به میزان زیادی، به این وابستگی‌ها و همچنین، افراد وابسته متکی است. افراد، وارد این ارتباط شده و تأثیر متقابلی در این ارتباط دارند. شخصیت و هویت افراد همان طور که در ارتباط گروه تأثیر دارد، به مقدار فراوانی تأثیرپذیری نیز از خود نشان می‌دهد. براساس تعریف هلن صدیق بنای، " شبکه‌های اجتماعی واژه‌ای است که برای نامیدن گروهی از افراد که در میان خود، دارای ارتباطات وسیع و مستمر هستند و یک حلقه منسجم ارتباطاتی را تشکیل می‌دهند به کار می‌رود (وصال ۱۴۰۰) نقش شبکه‌های اجتماعی، نقشی غیرقابل انکار، مهم و تأثیرگذار در دنیای امروز، به ویژه در دنیای دیجیتال است. اگر شبکه‌های اجتماعی با مدیریت، نظارت و کنترل داخلی در کشور با شرایط فرهنگی و بومی خودمان راهاندازی شود، به مراتب می‌تواند مفیدتر و تأثیرگذارتر از شبکه‌های اجتماعی هم چون «فیس بوک» و «توییتر» باشد. اکنون بسیاری از مباحثی که در «فیس بوک» و «توییتر» مطرح می‌شود، با فرهنگ دینی، اسلامی و ایرانی ما هم‌خوانی ندارد. یافته‌های متناقضی در مورد ارتباط شبکه‌های اجتماعی مجازی با عملکرد تحصیلی وجود دارد که نشان دهنده وجود عوامل موثر در نوع این ارتباط است برای نمونه، پژوهش‌ها عامل فرهنگ و ویژگی‌های شخصیتی و عامل سواد رسانه‌ای (مرتضایی کرهرودی، ۱۴۰۰) را معرفی کرده بودند. برخی مطالعات از رابطه منفی فضای مجازی با عملکرد تحصیلی حکایت دارند (سعدی پور، ۱۳۹۶؛ جعفری ندرآبادی، ۱۳۹۷) در حالی که برخی پژوهش‌ها عدم رابطه این دو متغیر را گزارش دادند

بخش دوم: پیشرفت تحصیلی

پیشرفت تحصیلی به معنای مقدار یادگیری آموزشگاهی فرد است به طوری که بتوان آنها را در دو مقوله کلی عوامل مربوط به تفاوت‌های فردی و عوامل مربوط به مدرسه و نظام آموزش و پرورش مورد مطالعه قرار داد. نویسندگان نظرات متفاوتی را در مورد یادگیری عنوان کرده اند، که در ابتدا غالباً یک بعدی بوده ولی بتدریج عوامل متعدد دیگری شناسایی و عنوان گردیده است. پیازده معتقد است که: هسته اصلی نظریات جدید یادگیری عبارت از تأکید بر روی فراگیر. لذا شناخت ویژگیهای شخصیتی فراگیران یکی از وظایف اصلی علم روان شناسی و تعلیم و تربیت جهان در بها دادن و شناسایی عوامل شخصیتی



فراگیران خلاصه می شود. روشهای کهن درانتقال معارف بشری چندان توجهی به ویژگی های شخصیتی فراگیران بعنوان یک عامل موثر در فرایند یادگیری نمی کردند ولذا جنبش های جدید تعلیم و تربیت از اساسی ترین اقدام خود، تغییر روش های تدریس را به نفع ویژگیهای فردی فراگیران ومیزان فعالیت فراگیران مورد بحث وبررسی قرار داده اند.

قبلا هنگامی که سخن از صفت یا تمایل خاصی به میان می آمد، معمولا می خواستند ببینند که آیا علت آن وراثت است یا محیط، فطرت است یا تربیت. مثلا ازاین که استعداد موسیقی معلول وراثت است یا محیط، بحث های فراوانی پیش آمده است. قبلا فرد را حاصل جمع خصایص وتوانایی هایی می دانستند که پاره ای از آنها به ارث به وی رسیده وبخشی وبخشی دیگر در جریان زندگی کسب شده است. (مرتضائی ۱۴۰۰)

• خلاقیت و نوآوری

امروزه خلاقیت و نوآوری در عرصه های مختلف اهمیت بسیاری یافته است؛ چرا که دنیای امروز دنیای دانش و اطلاعات شناخته شده است و در هر زمینه ای که دانش با اهمیت تلقی شود، خلاقیت و نوآوری می توانند ارزشهایی به دانش موجود اضافه کنند. از این جهت است که (فایراستین ۱۹۹۶) از خلاقیت و نوآوری به عنوان اسلحه های ضروری برای هر سازمانی نام برده و آنها را به عنوان ابزاری استراتژیک برای کسب و کار تلقی کرده است. در دنیای امروزی که تغییرات سریع و رقابت شدید حرف اول را می زند، خلاقیت نه تنها منبعی مهم برای کسب سودهای ناشی از رقابت است بلکه ضرورتی برای بقا محسوب می شود. علاوه بر این، ماهیت کارآفرینی در خلاقیت نهفته است. کارآفرینان با مسائل آنها خلاقانه برخورد می کنند و غالبا احساس می کنند که باید تصورات و آرمان های درونی خود را بیان کنند. خلاقیت از این جهت برای کارآفرینانه مهم است که آنها دارای ابزارهای متعددی همچون افراد، سرمایه، بازار، ایده و تفکرات هستند و برای موفقیت نیاز دارند تا این ابزارها را به شیوه های جدید و متفاوتی سازماندهی کنند. بنابراین خلاقیت یکی از شروط لازم برای موفقیت فعالیتهای سازماندهی کنند. بنابراین خلاقیت یکی از شروط لازم برای موفقیت فعالیتهای کارآفرینانه محسوب می شود. (چهره پرداز ۱۳۹۷)



روش‌شناسی تحقیق:

روش پژوهشی توصیفی، و از نوع همبستگی، و به لحاظ کاربردی می‌باشد.

جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه (در صورت وجود و امکان):

هدف اصلی پژوهش حاضر تاثیر فضای مجازی بر پیشرفت تحصیلی و میزان خلاقیت دانش‌آموزان ناحیه ۳ شهر کرمانشاه است که جامعه‌ی آماری آن ۴۶۰ نفر است که طبق جدول مورگان، تعداد ۲۱۰ نفر به شیوه‌ی تصادفی طبقه‌بندی شده به عنوان نمونه‌ی آماری انتخاب می‌شوند.

ابزار گردآوری داده‌ها:

پرسشنامه تمایل به فضای اینترنتی

مقیاس تمایل به فضای مجازی به وسیله یانگ (۱۹۹۹) طراحی شده است که شامل ۲۰ سوال شش گزینه‌ای می‌باشد. طریقه نمره گذاری این مقیاس براساس طیف لیکرت شش گزینه‌ای و گزینه‌ها از اصلاً=۰ تا همیشه=۵ است. که نمره ۵۰ نقطه برش پرسشنامه است که اعداد کوچکتر از آن نشان دهنده تمایل به فضای مجازی کمتر و نمرات بیشتر از ۵۰ نشان دهنده تمایل بالا به فضای مجازی می‌باشد.

تمایل به فضای مجازی

تست اعتیاد به اینترنت یکی از معتبرترین تست‌های مربوط به سنجش اعتیاد اینترنتی است که توسط دکتر کیمبرلی یانگ ابداع شده است. این پرسشنامه دارای ۲۰ سؤال بوده و هدف آن سنجش میزان اعتیاد به اینترنت در افراد مختلف می‌باشد. طیف پاسخ دهی آن به صورت لیکرت بوده و دارای پنج درجه می‌باشد. نحوه امتیاز دهی به این پنج گزینه در جدول ۳-۲ ارائه شده است.



است. همچنین، دو نمره توانایی خلاقانه و سطح خلاقیت در ATTA محاسبه می‌شوند. منظور از توانایی خلاقانه نمرات استاندارد پاسخگو در سیالیت، اصالت، کاربردی بودن، و انعطاف پذیری است که بین ۱۱ تا ۱۹ هستند. سپس این چهار نمره با هم جمع شده و نمره توانایی خلاقانه کل ATTA بدست می‌آید که دامنه آن بین ۴۴ تا ۷۶ است.

پرسشنامه پیشرفت تحصیلی فام و تیلور ۱۹۹۴:

روایی پرسشنامه

مرادیان (۱۳۹۲) روایی آن از طریق روایی محتوایی توسط کارشناسان و متخصصان مورد تأیید قرار داده است.

پایایی پرسشنامه

مرادیان (۱۳۹۲) پایایی پرسشنامه را با استفاده از ضریب الفای کرونباخ بدست آورده است.

روش‌ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها:

روش همبستگی استفاده می‌شود.

جدول ۴-۱: شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
فضای مجازی	۶۶/۰۷	۱۰/۰۵
پیشرفت تحصیلی	۱۶/۲۱	۴/۵۱
خلاقیت	۵۱/۱۷	۶/۳۹



همانگونه که داده های توصیفی نشان می دهد میانگین نمرات دانش‌آموزان در متغیر فضای مجازی ۶۶/۰۷، میانگین نمرات در متغیر پیشرفت تحصیلی ۱۶/۲۱ و میانگین نمرات در متغیر خلاقیت ۵۱/۱۷ می باشد.

آمار استنباطی

پس از ذکر داده های توصیفی، در این قسمت بر مبنای آنالیز های بدست آمده به ارائه نتایج استنباطی به منظور فرضیه آزمایشی پرداخته می شود.

پیش از اینکه فرضیه پژوهش مورد ارزیابی و آنالیز آماری قرار گیرد لازم است که پیش فرض های ازمون واریانس رعایت گردد، بنابراین نرمال بودن داده‌ها بر مبنای آزمونهای کولموگروف-اسمیرنوف و آزمون لوین، مورد ارزیابی قرار گرفت تا نوع آزمون آماری (پارامتری، غیرپارامتری) مورد استفاده روشن گردد.

جدول ۲-۴ نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف را برای نرمال بودن داده‌ها نشان می دهد.

جدول ۲-۴. آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای نرمال بودن داده‌ها

شاخص آماری	Z	P	سطح معنی داری
فضای مجازی	۰/۶۶	۰/۷۸	۰/۰۵
پیشرفت تحصیلی	۰/۵۵	۰/۵۹	۰/۰۵
خلاقیت	۰/۶۰	۰/۴۹	۰/۰۵



با استناد به جدول ۴-۲ و با توجه به معنی‌داری مشاهده شده برای متغیر فضای مجازی، پیشرفت تحصیلی و خلاقیت (سطح ۰/۰۵)، داده‌های این پژوهش نرمال بوده و برای تحلیل آن‌ها می‌توان از آزمون‌های پارامتریک سود برد.

جدول ۴-۳. آزمون لوین برای همگنی واریانس متغیرهای پژوهش

شاخص آماری	F	df۱	df۲	سطح معنی‌داری
فضای مجازی	۰/۳۵	۱	۲۰۹	۰/۲۲
پیشرفت تحصیلی	۰/۳۲	۱	۲۰۹	۰/۱۹
خلاقیت	۰/۴۱	۱	۲۰۹	۰/۲۵

نتایج بررسی داده‌ها در جدول فوق، نشان می‌دهد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($\alpha=0/05$)، فرض همگنی واریانس داده‌ها مورد تایید است، لذا برابری واریانس‌ها در بین متغیرهای پژوهش نشان می‌دهد که توزیع نمرات آزمودنی‌ها در گروه‌ها، یکنواخت بوده و تغییرات قابل ملاحظه‌ای ندارد.

فرضیه یکم: بین استفاده از فضای مجازی یا پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ناحیه ۳ کرمانشاه رابطه وجود دارد.

جدول ۴-۴: ضرایب همبستگی بین استفاده از فضای مجازی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان

متغیر	فضای مجازی	
	ضریب همبستگی	سطح معناداری
پیشرفت تحصیلی	-۰/۴۵۶	۰/۰۰۱



با استناد به جدول فوق، رابطه میزان استفاده از فضای مجازی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در سطح $P < 0/001$ معنادار است. جهت این رابطه به این صورت است که بین استفاده از فضای مجازی و پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معکوس وجود دارد. بدین معنی که هر چه نمره استفاده از فضای مجازی بیشتر باشد، نمره پیشرفت تحصیلی کاهش می‌یابد. بنابراین فرضیه اول پژوهش تایید می‌گردد.

فرضیه دوم: بین استفاده از فضای مجازی با خلاقیت دانش‌آموزان ناحیه ۳ کرمانشاه رابطه وجود دارد.

جدول ۴-۵: ضرایب همبستگی بین استفاده از فضای مجازی با خلاقیت دانش‌آموزان

استفاده از فضای مجازی		متغیر
سطح معناداری	ضریب همبستگی	
۰/۰۰۱	-۰/۴۲۵	خلاقیت

با استناد به جدول فوق، رابطه استفاده از فضای مجازی و خلاقیت دانش‌آموزان در سطح $P < 0/001$ معنادار است. جهت این رابطه به این صورت است که بین استفاده از فضای مجازی با خلاقیت در دانش‌آموزان رابطه منفی و معکوس وجود دارد. بدین معنی که هر چه نمره استفاده از فضای مجازی دانش‌آموزان بیشتر باشد، نمره خلاقیت آنان کاهش می‌یابد. بنابراین فرضیه دوم پژوهش تایید می‌گردد.

فرضیه سوم: پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش‌آموزان بر اساس میزان استفاده از فضای مجازی (اینترنت) قابل پیش‌بینی می‌باشد.

جدول ۴-۶، نتایج تحلیل رگرسیون را برای پیش‌بینی عملکرد تحصیلی بر مبنای کمال‌گرایی، سلامت روان و هوش معنوی دانش‌آموزان نشان می‌دهد.



جدول ۴-۶. خلاصه آنالیز رگرسیون برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش‌آموزان بر اساس میزان استفاده از فضای مجازی (اینترنت) دانش‌آموزان

R	R ^۲	R ^۲ تنظیم‌شده	F	سطح معناداری
۰/۶۲	۰/۳۸	۰/۳۷	۱۰/۱۴	۰/۰۰۱

با استناد به جدول ۴-۶ مدل رگرسیونی برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش‌آموزان با $F=10/14$ ، در سطح $P<0/001$ معنادار است. پس می‌توان نتیجه گرفت که مجموع متغیر پیش‌بین در مدل، ۳۸ درصد از واریانس مربوط به پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش‌آموزان را پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۴-۷ ضرایب رگرسیونی چند متغیره را برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش‌آموزان بر اساس میزان استفاده از فضای مجازی (اینترنت) دانش‌آموزان نشان می‌دهد.

جدول ۴-۷، ضرایب رگرسیونی چند متغیره را برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش‌آموزان بر اساس میزان استفاده از فضای مجازی (اینترنت)

متغیر پیش‌بین	B	خطای برآورد	β	T	سطح معناداری
فضای مجازی		۱/۹۸	-۰/۵۴۸	۳/۸۷	۰/۰۰۱

همانگونه که نتایج جدول ۴-۷ نشان می‌دهد، متغیر میزان استفاده از فضای مجازی با ضریب بتای $-0/548$ - از توان لازم برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش‌آموزان برخوردار است.



در فصل حاضر ابتدا نتایج هر فرضیه ذکر خواهد گردید سپس با مقایسه هر فرضیه با پژوهشهای پیشین و همسو بودن یا نبودن با آنها، به بحث و تفسیر یافته ها پرداخته خواهد شد. در پایان نیز محدودیت ها و پیشنهادهای پژوهش ذکر می گردد.

فرضیه یکم: بین استفاده از فضای مجازی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ناحیه ۳ کرمانشاه رابطه وجود دارد.

نتایج نشان داد بین استفاده از فضای مجازی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ناحیه ۳ کرمانشاه رابطه وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش های کریمی و همکاران (۱۴۰۰)، کریمیان (۱۳۹۷)، اویسی (۱۳۹۷)، عسگری (۱۳۹۵)، توماس (۲۰۱۵)، نابیل (۲۰۲۳)، راجسواری (۲۰۱۷) همسو است.

در پژوهشی که توسط انجمن تحقیقات آموزشی امریکا انجام شده است، نتایج نشان داده است کاربران شبکه های اجتماعی مجازی دارای مطالعه کمتر و نمرات پایین تری بوده اند. همچنین به طور مشابه، بنکویل و همکاران افت نمرات را در میان افرادی که از سایت های اجتماعی استفاده می کردند، نشان دادند. وی که رابطه میان استفاده از شبکه های اجتماعی و افت نمرات دانش آموزان را مورد بررسی قرار داده است دریافته است کسانی که از فیسبوک استفاده می کنند، ساعات کمتری را در هفته صرف مطالعه می کنند، بنابراین نسبت به کسانی که از فیسبوک استفاده نمی کنند معدل پایین تری دارند (شامبره، ۲۰۱۲). این پژوهشی توسط کیرشنر (کسی که معتقد به رابطه منفی بین استفاده از فیس بوک و عملکرد علمی بوده است) نیز مورد تأیید قرار گرفته است (بنکویل و همکاران، ۲۰۰۹). از دیگر محققین و صاحب نظرانی که معتقد به تأثیر منفی این شبکه ها بر عملکرد کمی تحصیلی دانش آموزان هستند می توان از جانکو نام برد. وی در بررسی ارتباط میان چندین شاخصه مربوط به استفاده از فیسبوک و عملکرد تحصیلی دریافته است که مدت زمانی که دانش آموز در فیسبوک سپری می کند و به چک کردن صفحه پروفایلش می پردازد، رابطه معکوس با "معدل کل" دانش آموزان دارد. همچنین زمان سپری شده در فیسبوک ارتباط معکوس با «میزان زمان مطالعه درسی» دارد (جانکو، ۲۰۱۲).



فرضیه دوم: بین استفاده از فضای مجازی با خلاقیت دانش آموزان ناحیه ۳ کرمانشاه رابطه وجود دارد.

نتایج نشان داد بین استفاده از فضای مجازی با خلاقیت دانش آموزان ناحیه ۳ کرمانشاه رابطه وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های کریمی و همکاران (۱۴۰۰)، کریمیان (۱۳۹۷)، جعفرپور (۱۴۰۰)، رضوانی (۱۳۹۶)، اوپسی (۱۳۹۷)، اوپسی (۱۳۹۷)، راجسوار (۲۰۱۷)، نیلند (۲۰۱۳)، نابیل (۲۰۲۳)، یانگ (۲۰۱۹) همسو است.

آنچه در تبیین این یافته می‌توان گفت این است که فضای مجازی نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند، با اینکه عمر خیلی زیادی ندارند توانسته‌اند به خوبی در بین مردم و خانواده‌ها نفوذ داشته باشند، مردم زیادی با افکار متفاوت و سن‌های مختلف در فضای مجازی کنار هم آمده‌اند و با هم در ارتباطند (حیدرزادگان و همکاران، ۱۳۹۷). فضای مجازی، به عنوان فضای دومی از زندگی واقعی است که مانند فضای واقعی، نیازمند فرهنگ است. این فرهنگ، خلاقیت همچون عدالت، دموکراسی و آزادی برای افراد دارای معانی مختلف است ولی یک عامل مشترک در تمام خلاقیت‌ها این است که خلاقیت همیشه عبارتست از پرداختن به عوامل جدیدی که عامل خلاقیت در آنها موجود بوده و به عنوان مجموع میراث فرهنگی عمل می‌کنند ولی آنچه که تازه است ترکیب این عوامل در الگویی جدید است و تلاشهای خلاقیت وسیله‌ای برای نوآوری است. خلاقیت بیشتر یک فعالیت فکری و ذهنی است و نوآوری بیشتر جنبه عملی دارد و در حقیقت محصول نهایی عمل خلاقیت است (فرنودیان، ۱۳۹۰) متمایز می‌باشد. علاوه بر آن باید افزود که فضای مجازی به مثابه تیغ دو لبه است که می‌تواند هم کارکردهای مثبت داشته باشد و هم در ایجاد زمینه‌های منفی بالخصوص اخلاق در سلامت روانی دانش آموزان نقش موثری داشته باشد. (ضرغامی و همکاران، ۱۳۸۵). استفاده بیش از حد از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی باعث توقف رشد یا از بین بردن فرآیند خلاقیت در انسان می‌شود. سپری کردن زمان در شبکه‌های اجتماعی باعث می‌شود زمان خود را بدون فکر و برنامه خاصی سپری کنید، در این صورت بهره‌وری و قدرت تفکر و خلاقیت کاهش پیدا می‌کند.





• محدودیت های پژوهش

۱. محدود بودن جامعه این پژوهش به دانش آموزان، یکی از مشکلات پژوهش حاضر بود.
۲. محدودیتهای ذاتی ابزار تحقیق (پرسشنامه) نیز یکی دیگر از محدودیتهای تحقیق بوده است.
۳. پژوهش حاضر از نوع همبستگی است و روابط علی و معلولی را نمیتوان استنباط کرد.

• نتیجه گیری

۱. پیشنهاد می شود محققان در پژوهشهای آتی ضمن انتخاب جامعه وسیعتر به مطالعه متغیرهای تحقیق بپردازند.
۲. با توجه به نتایج حاصل شده پیشنهاد می شود که در پژوهشهای آتی به بررسی نقش عوامل شخصیتی (انگیزش، هدفمندی و...) و عوامل محیطی در گرایش به استفاده از فضای مجازی پرداخته شود.
۳. اجرای پژوهش در دانشگاهها و همه مقاطع تحصیلی مدارس برای مقایسه نتایج حاصل با هم.

• پیشنهادهای کاربردی:

۱. پیشنهاد می شود معلمین نحوه مدیریت استفاده از شبکه های اجتماعی را به دانش آموزان بیاموزند و مشکلاتی را که استفاده از این برنامه می تواند برای آن ها به همراه داشته باشد برای آن ها توضیح دهند.
۲. همچنین برگزاری جلسات مشترک با حضور والدین، اولیاء مدرسه و صاحب نظران در حوزه رسانه های اجتماعی و فضای مجازی می تواند خانواده ها و اولیاء مدرسه را نسبت به چالش ها و فرصتهای شبکه های اجتماعی آگاه سازد و تهدیدهای احتمالی را نیز به فرصت ها تبدیل کند.



منابع و مآخذ

الف) منابع فارسی

- عادل بابلان، زاهد؛ معینی کیا، مهدی؛ صاحب‌دل، سهیلا؛ فروغی، فردین، ۱۴۰۰، نقش فرهنگ مدرسه و خلاقیت سازمانی بر اشتیاق شغلی معلمان دوره ابتدایی ناحیه دو شهر اردبیل، نشریه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری :: بهار ۱۴۰۰ - شماره ۵۹ (جلد هشتم)
- بخارایی، احمد، شربتیان، محمد حسن، طوافی، پویا، ۱۳۹۴. «مطالعه جامعه شناختی رابطه نشاط با سلامت اجتماعی (جوانان ۱۸ تا ۳۰ سال شهرستان ملایر)، فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، شماره ۲۵.
- چهره پرداز، امیر؛ ترکیان تبار، منصور، ۱۳۹۷، بررسی رابطه مهارت های درون فردی با خلاقیت سازمانی مدیران مدارس شهر دورد، نشریه مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی :: تابستان ۱۳۹۷
- فرهادی بیرگانی، نجمه؛ حیدری، علیرضا، ۱۳۹۹، رابطه بهزیستی ذهنی، مهارت های فراشناختی و تحمل ابهام با خلاقیت در دانشجویان دانشگاه آزاد اهواز. نشریه روانشناسی اجتماعی :
- غلامی، عباس؛ یوسفی سعیدآبادی، رضا؛ اسماعیل نیا شیروانی، کامبیز، ۱۴۰۰، پیشبینی مدیریت معنوی بر اساس بهزیستی ذهنی و رفتار اخلاقی حوزه سلامت :: نشریه سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت :: دوره پنجم - شماره ۴ (علمی (ISC) / پژوهشی صفحات : از ۴۷ تا ۵۲)
- ذوی الحیات، محمدرضا؛ نوربخش، پریوش؛ سپاسی، حسین (۱۳۹۶). ارتباط خودکارآمدی در تصمیم‌گیری شغلی و جوکاری اخلاقی با اثربخشی. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، ۱۲(۲)، ۵۹-۶۶.



- سوربن و تانکارد، (۱۳۸۱)، نظریه‌های ارتباطات، ترجمه دهقان، تهران: انتشارات دانشگاه تهران ۴. شریفی، احمد حسین. (۱۳۸۹). موج فتنه از جمل تا جنگ نرم. چاپ چهاردهم، تهران: انتشارات کانون اندیشه جوان ۵. ضیایی پرور، حمید، (۱۳۸۵)، جنگ نرم (ویژه جنگ رسانه‌ای)، تهران: انتشارات ابرار معاصر
- جعفری ندرآبادی، معصومه. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین میزان وابستگی به فضای مجازی با کارکرد خانواده و
- کاظمی، مسعود. (۱۳۹۸). بررسی رابطه میزان استفاده از فضای مجازی با انزوای اجتماعی و پرخاشگری در دانشجویان،
- پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روان شناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات. کرستینگ، توماس. (۱۴۰۰). چگونه از کودکان در برابر اثرات مخرب وابستگی به تلفن همراه حفاظت کنیم، اسماعیل سعدی پور ، خاطره خویین ، راضیه وظیفه دوست، تهران، نشر رشد.
- محسنی، منوچهر. دوران، بهزاد. و سهرابی، محمدهادی. (۱۳۸۵). بررسی اثرات استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی کاربران اینترنت (در میان کاربران کافی نت های تهران)، مجله جامعه شناسی ایران ، ۷(۴)، ۷۲-۹۵.
- مرتضائی کهرودی، بهاره سادات. (۱۴۰۰). رابطه بین سواد رسانه ای با نحوه استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و عملکرد تحصیلی، در دانش آموزان دختر پایه هشتم منطقه ۶ شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی. دانشگاه الزهرا.
- مسعودنیا، ابراهیم. (۱۳۹۸). تاثیر وابستگی به فضای سایر بر انزوای اجتماعی دانش آموزان دبیرستانی، مجله مسائل اجتماعی ایران (دانشگاه خوارزمی)، ۱۰(۲)، ۳۲۲-۲۹۹.
- وصال، مینا. و رحیمی، چنگیز. (۱۴۰۰). تأثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر افسردگی در نوجوانان: مرور نظاممند و فراتحلیل، مجله علوم پزشکی اراک، ۲۴(۱)، ۲۳-۲.

- (ب) منابع لاتین

- comparison of two theoretical models. *Management Science*, The Delone and McLean model of information systems (2003). DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2000). Success: A ten-year update. *Journal of Management*
- Ader, E. and Erkin, E. (2010). Coping as self-regulation of anxiety: A model for math achievement in High-School. Retrieved from <http://www.Cbbjournal.Ro/Anxiety>. In Merriam-Webster
- Online dictionary. Retrieved from <http://www.merriam-webster.com/dictionary/anxiety>.
- Adeyemo, D. A. (2009). Parental Involvement, Interest in Schooling Environment as Predictors of

کافت اینتا و ایمیل رسمی همایش جهت ارسال مقاله

Ghanonyar@YAHOO.COM ۰۹۱۰۰۶۳۶۰۰۲

برگزاری پنجمین همایش ملی حقوق و حقوق قانونگذار

۱۴۰۳/۱۲/۰۸

دانشگاه رازی - سالن همایش دانشکده علوم اجتماعی

ماده ۱۰۱، کمیسیون تخصصی
تحت پوشش خبری صداوسیما

جهت همکاری در برگزاری همایش با دبیر اجرایی تماس بگیرید:
خانم دکتر شهلا رضایی ۰۹۱۹۶۷۴۸۶۲۵